

כניסת שבת:

ירושלים: 17:09
ת"א: 17:24
חיפה: 17:15
צפת: 17:17

יציאת שבת:

ירושלים: 18:22
ת"א: 18:24
חיפה: 18:23
צפת: 18:20

השבוע בגיליון:

4

נעים זמירות:
החכם הירושלמי שהצליח להוציא תרומה מבן גוריון..

משפחת 'רשות הרבים':

על המנהג לשלוח תמונות שוללים למכרים

3

חידת חייו:
סוד ההישרדות של עם התלאה

הנאום האחרון:

הנאום האחרון של הרב מנחם פרוש ז"ל. חשיפה

4

הגיליון י"ל ע"י:

"מכון בלבבי - יהדות מלב אל לב"

סימני דרך / הרב אברהם י. פרידמן

1. אש תחת אש -

פישל רבינוביץ', השם יקום דמו, מרבני גטו לודז' מחדד היה כשדמעות רותחות מבצבצות מבין ריסי עיניו: "רק בכוח התורה נוכל לסבול את הצרות שבאו עלינו".

קדושות אלו. הקשיבו הקשיבו:

עם הנצח צועד עם מקל-נדודיו עד הרגע הזה. עמוס הוא בשקי יגון, שותה כוסות של דמע.

ר' דוד וייס, ידוע היה במחנה אושוויץ', כאיש שבקי בכל רז של תורה. לא היית יכול למצוא דף מן התלמוד שאינו רגיל בו - ישר והפוך.

פעם קראו לזה אושוויץ' או בוכנוולד, היום

וכאשר הנידו אותו הנאצים

השמות פחות טראומטיים;

".. פגש ר' דוד בשומר

חמור-סבר שטועם

מכריך העטוף בדף

של ספר שולחן-ערוך

'אורח חיים', ומיד הוא

נפל לרגליו בבכייה"

'שער שכם', 'שער יפו'.

אבל מה באמת כוח

ההישרדות של עם הנצח?

איזה תבלין נזרק בו שהוא

מצליח, חרף ימי הדם

והדמע, לשמור על זהותו

ופניו לא נפולות? איך

באמת ניתן לפצח את

חידת-חייו של עם ה'?

למחנה עבודה סמוך, החל

מקבץ לומדים לשיעור

במסכת שבת - אותה זכרו

רבים מן יושבי המחנה.

השיעור, בלי ספרים היה.

הכל, מן הזיכרון.

פעם, באורח מופלא למדי

- כך שח לנו בספרו "עלה

לא נידף" - פגש ר' דוד בשומר חמור-סבר

שטועם מכריך העטוף בדף של ספר שולחן-

ערוך 'אורח חיים', ומיד הוא נפל לרגליו

בבכייה: 'אנא, תן לי, בבקשה, את הדף ממנו

למדתי בבית תדיר...'. באורח חריג למדי, נעתר

הנאצי לבקשתו. הדף הזה - למותר לציין -

הפך למרווה רוחני ונפשי לנפשם הרצוצה של

מתייסרי המחנה. ורבי אפרים

זה אחד מהזיכרונות שאני נוצר עמי מימי

ה'ישיבה-קטנה'. חג השבועות - חג מתן

תורה, שעת צהריים. הגאון הרב צבי

אייזנשטיין שליט"א - מתלמידי פוניבז' של

מעלה

<<< המשך בעמוד הבא

גיליון "פרשני"ת השבוע" - מגזין להגות והסברה יהודית.

עורך ראשי: הרב אברהם ישראל פרידמן. יועץ תוכן: יצחק העברי. לקבלת הגיליון -

מ"ל המערכת: abyisrael@gmail.com פלא: 0504116867. להנצחות פנה לפל: 0527697719

תלמודא

מושג תלמודי אחד

בגדר מצוות מילה

בגמרא קידושין (כט, א): "האב חייב בבנו למולו". הנה נודע בשערים דעתו של מהר"ח אור זרוע בתשובותיו כי ישנה מצווה על הנימול כל רגע ורגע שמהול, וכבר הוכיח זאת מדברי דוד המלך (מנחות מג, ב) שהפטיר על עצמו שבשעה שנכנס לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישרה דעתו, והיינו שבגלל שנזכר שכעת ממש הוא מקיים מצוות מילה של כל רגע. וכן נודע משמו של בעל ה'בית הלוי' בתשובותיו (חלק ב' סימן מ"ז), שאף הביא סימוכין מן הכתוב: "בריתי בבשרכם".

ונתתי ליבי לחקור האם גם לאב הנימול ישנה מצווה זו של כל רגע שהבן חתום בברית קודש.

והנה לכאורה הדבר תלוי ועומד בשאלה מה בעצם חובתו של האב. שהנה כבר הבאנו בשבוע שעבר מה שחקרו האחרונים (ראה קהילות יעקב קידושין סימן ל"ה, כלי חמדה פרשת לך לך ועוד) בגדר מצוות המילה שמושתת על האב למול את בנו: האם חובה זו מושתתת עקרונית על הבן אך בהיות ומנוע טכנית מלקיימה עושה זאת האב בעבורו, או שמא זו חובה כעיקרון על האב.

ומהעיון בדברי האחרונים יראה שאכן ישנן על האב שתי מצוות כאחד - הן לבצע את מעשה המילה, הן שיהא בנו מהול.

והנה אם מצוותו של האב שבתוצאה יהא בנו מהול, הרי שיש באמת מקום לדון מכאן האם נוכל להרחיק-לכת ולטעון שקיום המצווה שיהא הבן מהול ממשכת והולכת גם לעתיד של כל רגע ורגע או לא.

ובסברה הפשוטה נראה היה שאין לנקוט כך. שהרי זהו כמו 'מצווה שבגופו' של העולל, וכמו ציצית על כסותו שהגמרא מזכירה שם, אך מכאן ועד לומר, שמצווה זו מקיים גם האב - הוא חידוש גדול שאינו נראה כל ועיקר.

וכן שמעתי מרבנו הגאון רבי מרדכי טולדנו שליט"א - אב"ד ירושלים, שהוא חידוש גדול לטעון כי על האב גם ישנה מצווה כל רגע, בהיות ולמעשה אינו חתום בחותם הברית של הבן.

סימני דרך/ הרב אברהם י. פרידמן (המשך)

נושא דברים קצרים:

התורה ניתנה בקול רעש גדול - ברקים, קול שופר ואש. למה?

ללמדך, שהתורה מחייבת אש וחיות. לא ניתן לשלב ידיים ולעסוק בתוספות לוחט בסוגיית 'חלוקו'!
"אש" בוערת צריך!

ברצוני לפסוע מספר פסיעות קדימה ולפרש לאור זאת את המקרא דנן:

יהודים של שואה, צנומים וכחושים, לא מסוגלים לנטוש את תורת אביהם. במסותרים ובלב נשבר נצמדים לאותיות הארמיות העתיקות ובליבם דבקות בריבונם ותקווה גדולה. אביי ורבא, הניגון החדש-ישן מסתלסל לו בחלל.

והנה הנך רואה שלפתע, באורח פלאי, מצליחה הגמרא לנסוך חיוניות בלב הדואב. הפנים הנה הם נייערות, כאילו זילפו עליהם טללי חדווה ורענגות. התשוקה לקל-חי מעפילה על כל צק ומצוק והופכת יהודים רדומים למלאי-חיות.

בלי 'אקסל' ובלוי 'בלו'. רק עם תורת האלוקים - תורת חיים.

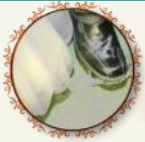
"ואש תהיה בו לילה", התורה מבעירה את העצמות היבשות, בכל מסעות הגלות הקודרים והמעייפים. בעטיה, מקבלים יהודים טללי-תחייה בעתות חידולן.

"... אולם זה כוח ישראל סבא לאלוקיו ולתורתו בכל הדורות ובכל התקופות והזמנים, גם כשחרב חדה היתה מונחת על צווארו, תורת ה' היתה שעשועיו כל היום, גם בעת החורבן אשר כל קיום הלאום היה בסכנה ובעת התחזקות הצדוקים בימים ההם לא הסיחו הפרושים רגע מתורת ישראל, יבנה וחכמיה שארית ישראל היתה אוד מוצל מאש. אשר בעמוד הענן האירו את ישראל בגולה, על ידם נמסר הכתב והקבלה, על ידי רבותינו שבארץ ישראל ושבבבל נחתמו התלמודים המשנה והגמרא, אשר בהם אצורים כל מורשת אבות יסודי התורה ודעת דרכיה, שם אור זרוע וכל כוכבי זוהר, שם כל רוח ישראל וגודל נפשו, וכל מקום שהלך ישראל עם מקל נודדים, כל מקום שגלה - שכינה עמו ושם הכין משכן אהלו ללמוד תורה, ומיום הגלות ישראל מארצו לא נפסקה השלשלת הארוכה מארץ מדה על-ידי הגאונים המבארים, הפוסקים הראשונים והאחרונים, אשר גם בימי השמד, הגזירות, הרדיפות והטלטולים עמלו במסירות נפש, להכין מכון לתורה,

"... וכה היה לימוד התורה לזוכים בה לסם חיים, ההעמקה וההתבוננות בדרכי הלימוד למקור מים חיים, כל ישיבה וישיבה מבצר עוז ליהדות, התפשטות לימוד התורה היא תריס בפני הפורעניות ומגן בפני התועים והמתעים, התורה והמאור שבה מחזירים למוטב, והיא שעמדה לנו להחזיק קיומינו כהיום הזה לבלי התבטל בין העמים...!!!" (גאון ישראל, רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זיע"א, שו"ת 'אחיעזר').

איך היה נראה השיכור של 'חברון'? מגזין הפורים המורחב יכיל בעז"ה תוכן עשיר של מאמרים, שירים, סיפורים וראיונות, וגם: מדור לבית ולמשפחה. היכוננו היכוננו!

מאת: הגאון רבי מרדכי טולדנו
אב בית הדין בירושלים

תפקיד הבשמים

משל מאוד מעניין מופיע במדרש (רבה ד) על הפרשה: "דבר אחר: עדות הוא לכל העולם שנתמנה מפי הקב"ה. אמר רבי יצחק: משל למלך שנטל אשה וחיבבה יותר מדאי. כעס עליה והניחה והיו אומרים לה שכנותיה אינו חוזר עליך עוד. לימים שלח לה ואמר כבדי את פלטיך שלי והציעי את המטות שביום פלוני אבא אצלך. כיון שהגיע יום פלוני בא המלך אצלה ונתרצה לה ונכנס אצלה לפלטיך ואכל ושתה עמה. ולא היו שכנותיה מאמינות, אלא כיון שהיו מריחות ריח בשמים -- באותה שעה ידעו שנתרצה לה המלך. כך הקב"ה חיבב את ישראל והביאם לפני הר סיני ונתן להם את התורה וקראן ממלכת כהנים שנאמר (שמות יט, ו): "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים". אחר ארבעים יום חטאו. אותה שעה אמרו העובדי כוכבים אינו מתרצה להם" וכו'.

למדנו מתורף דברי המדרש בעקיפין, כי הבשמים באים להביע חביבות מיוחדת שאין עליה עוררין. במים אחרות - לבית פנימה.

היינו שבשמים מראים שהבעל מתרצה בה, לא כאשר הבשמים נעשים בחוץ ומביעים את ההיפך מריצוי בבית פנימה.

כאשר הבשמים נעשים בחוץ, הרי זו הפגנה של חיצוניות שמעידה את ההיפך הגמור מהאמור לעיל.

לא זו בלבד, הדבר מהווה חוסר צניעות בוטה. סטירת-לחי לערך של 'כל כבודה בת-מלך פנימה'. כי היופי מקומו בבית, לא בחוצות.

כאשר הדברים הללו מקבלים את הביטוי בבית, יודעים שיש חביבות ופיוס בין בני הזוג, אולם כאשר לא כן, יש לחשוש שלא כך היא המציאות

הדבר מחייב הן את הנשים והן את האנשים שעליהם להיות עם יד על הדופק ולשים לב לעניין.

זהו המסר שאני שולה מבין השורות של המדרש העוסק במשכן ה'.
הביא לדפוס: הרב אברהם ישראל פרידמן

דילמות הלכתיות מן החיים

גשר ההלכה

'לא ילבש' בשעונים

להלכה ולא למעשה

שאלה: האם ישנו איסור ענידת שעון יוקרתי משום איסור 'לא ילבש גבר שמלת אישה'?

בגמרא נזיר (נט, א): "אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: המעביר בית השחי ובית הערווה לוקה משום לא ילבש גבר שמלת אישה". ובעבר כתבנו, שחרף העובדה שבהסרת שער זה, אין הגעה לידי "תועבה" - ערבוביה בין גברים ונשים - המובאת בהמשכו של הפסוק בהיות והדבר סמוי מן העין, הרי שכאן האיסור הוא עצם פעולת הלבישה של בגד האישה או תכשיטה.

ברם, כבר מצינו בספר 'חשובנות של מצווה' למרן האדר"ת שכתב, כי אין איסור שגבר ילבש בגדים המיועדים אך לגברים אף שיש להם מקבילה אצל הנשים. ומעתה לכאורה אין כל עילה לאיסור ענידת שעון המיועד לגברים.

אכן יגל ליבי שמצאתי השבוע בספר המופלא 'אהלי יעקב' - בענייני איסור 'לא ילבש' שהביא (עמוד ס"ו) כי אכן דעה זו של הרב קנייבסקי היא דעה שאיננה רווחת בקרב הפוסקים וכי הסביר דעתו שעצם לבוש זה הוא נשיות. ביאור דבריו הוא, שיש פעולות שאסורות משום ייפוי הגוף, שלמרות שאינן רלוונטיות לנשים, אך מכל-מקום עצם פעולת הייפוי הוא פעולת נשים. והדבר מחודד אפוא לאור האמור שהאיסור ב'לא ילבש' הוא עצם מעשה הלבישה והייפוי. והלכך גם שעון שמשמש לתכשיט ויופי - גם אם של גברים הנו - הריהו אסור בכך כמעשה נשים.

מגיש: יעקב חצרוני - צפת

משפחת 'רשות הרבים'

מנהג ישראל מיוחד החל רווח באחרונה: שליחת תמונות טריות מהדרך הנולד לכל המכרים בארץ ובעולם.

קפה ועוגה

הנהגה זו, בעיניי, אינה מוצאת חן. ולא בגלל שחורה לי שאנשים משתפים את מכריהם בחוויותיהם האישיות. זה אולי נוח.

המגרעה בכך נראית בוטה בהרבה - הפכנו את רשות היחיד - את הקן החמים, הפרטי והצנוע שלנו, לרשות הרבים. מכאן ואיך זה לא משפחת 'רבינוביץ' או 'כהן'. זה משפחת 'רשות הרבים'.

כל תמונה של עולל רך ונימוח, במקום שתקבל את ביטויה בחיק הבית פנימה, החוויות יוצאות החוצה, כאומרים: כנראה שאין בחוויית הבית די הסיפוק והכול צריך פרסומי ניסא.

ראוי וגם יאה לספר למכריך על בשורות טובות שהגיעו למשפחתך. פחות יאה, בלשון עדינה, לשגר למכריך תמונה של העולל הרך עושה 'גרעפס'..

קצת ביתיות תמימה, כמו פעם, לא תזיק.

גרגירים

בשורה משמחת לאוהבי תורה! ניתן להשיג את קובץ 'ישא פרי' - חיזושי הש"ס מאת הרב אברהם י. פרידמן, שיצא לאור השבוע. פרטים במייל המערכת.

התרומה של בן-גוריון

"וימת דוד": קווים לדמותו של הצדיק משכונת 'הבוכרים' שהצליח להאחיב את היהדות על בן-גוריון...

בלוויה רווית-כאב ליוו השבוע מאות מבני העדה הבוכרית ומבני ירושלים כשבראשם חכמי ירושלים שליט"א, למנוחות את הגה"צ רבי דוד ניסנוף זצ"ל - רבה הנערץ של העדה הבוכרית בעיר.

רבי דוד נולד בעיר חטירצ'י שבאוזבקיסטאן ביום ט"ו אב תרפ"ו לאביו הצדיק רבי משיח זצ"ל ואמו הצדקת מרת רבקה ע"ה. בהיותו בגיל 4 שנים בלבד עלה יחד עם הוריו בשיירה הגדולה בה יצאו רבים מבני העיר לירושלים, והתיישבו בשכונת הבוכרים.

מעורר השחר

כבר בהיותו נער צעיר למד והתחנך בישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה כשחבריו בישיבה היו גדולי הדור רבינו הגדול מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל, ראש הישיבה הגרב"צ אבא שאול זצוק"ל, הגר"י צדקה זצוק"ל והגר"ש אטון זצוק"ל ועוד. לימים עלה לכהן פאר כרבה של עדת הבוכרים בירושלים, כשהוא אף דואג ללא-לאות לצרכי בני הקהילה כמו בהקמת 'חברה-קדישא חסדי-דוד'.

מבני פורת יוסף. הרב דוד ניסנוף זצ"ל.

מתפללי בית הכנסת 'בבא תמא' בשכונת מגוריו - בה קבע את תפילתו, מספרים בהתפעלות, כי כל ימיו היה רבי דוד זצ"ל במניין של נץ החמה ואף באחרית ימיו היו מלווים אותו בכיסא גלגלים, ואפילו ביום שני שלפני פטירתו הלך להתפלל במניין הקבוע כמנהג וותיקין ויראי ה'.

בני המאומצים

בלוייה - שהתקיימה בהשתתפות מאות מבני העדה הבוכרית ומבני ירושלים - ושיצאה מרחבת בית הכנסת 'בבא תמא', הספידוהו גדולי ישראל שליט"א.

ראשון המספידים היה הגאון הגדול רבי ציון בווארון שליט"א שאמר בכאב: "נפרד מאתנו איש מורם מעם, איש שכל ימיו היו קודש להרבות כבוד שמים כבר לפני לפני חמישים ושבעים שנה כמה טרח כמה יגע להרבות שעורי תורה להרבות כוללים. ראיתי מכתב שבן גוריון שר"י שלח לו תרומה 100 לירות. ואפי' אדם שהיה רחוק מתורה כל כך הצליח להשפיע עליו לרתום אותו לדברים שבקדושה. כמה היה שמח לראות את הכולל בבניין שלו. אמרתי לרבי זבדיה כהן: יש יותר מדי אברכים במקום קטן - הוא אמר לי הרב שמח מזה, זה כמו הילדים שלו (שלצערנו לא היו לו). הוא נהנה מזה. מאוד צר לי עליך רבי דוד.

"אנו מבקשים מהממונים על ההקדש שימשיכו בצוואה שלו להחזיק את הכוללים להרבות פעלים לתורה. זה השיטה, כל החיים שלו. חייבים לעשות השתדלות - כל העדה הבוכרית, להמשיך בהחזקת הכוללים". הותיר אחריו את רעייתו תחי'.

ת. נ. צ. ב. ה.

משה - רבינו

מאת: הרה"ג רבי יעקב עמאר שליט"א

טוען רבני, צפת

"תניא אידיך: בשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד. מנין שבשבעה באדר מת שנאמר {דברים לד-ה} וימת שם משה עבד ה' וכתוב {דברים לד-ח} ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום" (קידושין לח, א)

תמה רבי יהונתן אייבשיץ' בחיבורו 'ערות דבש': מדוע הזכירו חז"ל את המיתה של משה לפני לידתו - הלא הסדר הוא הפוך.

אלא, ביאר ה'יערות דבש', משה רבינו איננו תופעה חד-פעמית. הוא נתפשט בכל תלמיד חכם ומרביץ תורה בישראל. כך אנו למדים גם מחז"ל שהגדירו זה לזה: "משה - שפיר קאמרת", אף ששםם לא היה משה.

המון, מסביר רבי יהונתן אייבשיץ', ראה את הסתלקותו של משה רבינו בחודש אדר וסבור היה כי מזל ישראל דועך, אולם לא ידע כי אין זה נכון כל ועיקר. אדרבה - קם והזהיר מיד משה חדש - הלא הוא תלמיד החכם שנחשב למשה בדורו. כך למעשה גם

בכל תפוצות ישראל, ישנו ל"משה" שמלמד תורה ודעת לעם ומנחיל יראה בלבבות.

הנאום האחרון

פרסום ראשון

בליל ז' אדר תש"ע - יום ה'חברה-

קדישא' השנתי נשא הרב מנחם פרוש ז"ל - ראש ה'חברה-קדישא', את נאומו-הספדו, שהתברר - שעות ספורות לאחר מכן כנאום האחרון בחייו.

בגמרא בקידושין (לח, א): "תניא אידיך: בשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד. מנין שבשבעה באדר מת שנאמר {דברים לד-ה} וימת שם משה עבד ה' וכתוב {דברים לד-ח} ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום". ויש להבין: האידך ייתכן בכלל ש"נולד" משה לאחר ש"מת"; במה דברים אמורים? זאת ועוד: מה פשר הסדר "מת משה" ורק לאחר מכן "נולד משה"; כלום זהו הסדר הראוי? הלא נולדים לאחר שמתים!

ברם, מסביר ה'אמרי אמת', לשם כך יש להבין מהו "משה". כנד משה רבינו שהסתלק שתל הקב"ה בדור הבא 'משה' חדש שינהיג את הדור כמות, יעמוד בפרץ ויסכית לגורלו המר של נוקש-דלתו. ומעתה, הדברים אפוא מאירים כספירים: הסדר, ראשית, נכון: בתחילה אכן עוסקים ב'משה מת', היינו משה רבינו אולם מיד לאחר מכן ממשיכים ב'משה נולד', היינו המנהיג של הדור הבא שקם במקומו. ולכן מובן היטב כמובן, מדוע ייתכן ש"משה חי" לאחר שכבר מת, שכן ה"משה" הבא נולד.

אני קורא את הדברים גם ביחס למנוח ר' מענדיל גלבשטיין זצ"ל - ראש ה'חברה קדישא' בעיר הקודש. אמנם הלך הוא למנוחות ואנו מלאי יגון - אולם הותיר אחריו גם 'משה' אחרים - בניו הממשיכים את דרכו ומורשתו.

את ר' מענדיל זצ"ל ניתן למעשה להספיד במילים קצרות ומתמצות: כאשר הסתלק מרא דארעא דישראל, הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, אמר שיספידו אותו בשבח צנוע אחד: שהיה "זקן ירושלמי". כזה היה המנוח היקר. זו הייתה מעלתו הפשוטה והמיוחדת. (תודות לבנו, הרב החסיד רבי נפתלי פרוש הי"ו, על מסירת הדברים).

לכן גם ביכרה תורה לציין ולהדגיש כי בשעת הסתלקותו, "לא כהתה עינו ולא נס לחו", והתמיהה מזדעקת: כלום היה באה תורה להשמיענו בכך? אך הוא שאמרנו: עיניו של משה צופיות היו לעתיד, בבחינת "משה רבינו נולד", להעמיד מי שימשיך את דרכו בדורות הבאים וילמד תורה לעם הנצח.

אנחנו נמצאים בערב חג הפורים, וידוע הוא מה שלימדנו החיד"א כי מרדכי היהודי הריהו ניצוץ של משה רבינו, והוא שעמד בפרץ ולהציל את ישראל מיד צר בשעתו, בשושן הבירה. הדבר רמוז בדברי המגילה שהיה "איש יהודי" - בגימטרייה "משה".

לכן עלינו לזכור, שגם כיום הזה שאנו שומעים תורה מפי חכמינו - אנחנו בעצם כשומעים תורה מפי משה רבינו.

אשרי הדור הזוכה להיות מונהג על ידי צדיקים כמשה שלא כהתה עינו ולא נס לחו.